

SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) LIV (48)
Štev. (Nº) 9

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
23 de marzo - 23. marca 1995

O nujnosti organiziranja demokratičnega bloka

Izhajamo iz spoznanja, da nova levica z močjo, ki jo ima v gospodarstvu in upravi, v znanstvenih in kulturnih ustanovah, še odločilneje pa z močjo, ki si jo je deloma na volitvah, deloma pa z vsakovrstnimi manevri pridobila tudi v središču političnega odločanja, obvladuje državo do te mere, da z njo, pri tem izrablja večinsko načelo, praktično gospodari.

V razmerah stabilne demokracije nas to ne bi vznemirjalo, ker pa gre v našem primeru za sile, ki prihajajo iz okolja, ki je v preteklosti zelo prizadelo našo duhovno in politično kulturo, predvsem pa izvorno nosi v sebi zli sloves dvojne igre, ki nasprotuje demokratični igri na odprtem prostoru, nas prodor na postkomunistični levici navdaja z nezaupanjem in skrbjo. Poleg tega pa nova levica z močjo, ki jo ima, preprečuje vse poskuse, da se z vsesplošno razpravo o slovenski preteklosti reši vprašanje državljanske vojne, ki s svojo senco spremlja in dela negotove naše korake. Za politično prosperiteto nove levice je stanje državljanske vojne eksistencialno nujno, za graditev države, ki jo postavlja na program sedanja zgodovina, pa nevarna in mogoče nepremostljiva ovira. Ker iz tega jasno izhaja, da bodo državljansko vojno

lahko končale samo izvorno demokratične sile, če bodo pridobile večino v državnem zboru, predlagamo, da v ta namen začnejo organizirati demokratični blok. Da bi se to zgodilo, je treba napraviti naslednje korake:

1. Izstop SKD iz leve koalicije ter duhovna politična reorganizacija stranke v skladu z zgodovinskimi in aktualnimi zahtevami prostora, ki ga pokriva.

2. Sporazum med SKD in SLS o stopenjskem zblizevanju obeh strank do končnega organizacijskega in programskega zlitja, s čimer se bo oblikovala velika desnosredinska stranka in končala nenaravna delitev krščanskega dela demokratičnega prostora.

3. Sporazum nove stranke s socialdemokratsko stranko in narodnimi demokrati na desnici o ustanovitvi velikega akcijskega političnega bloka, ki bo imel možnosti večinske zmage na naslednjih volitvah.

Tako — in po našem mnenju samo tako — bodo dani temeljni pogoji, da se konča državljanska vojna, uvede v politično središče enoznačen jezik in se sprejmejo odločilni dokumenti za novo, pravno, pravično in trdno državo.

Nova slovenska zaveza
14. marca 1995

Proslave v posmeh ubitim

V soboto, 11. marca, je bil v festivalni dvorani redni javni občni zbor Nove slovenske zaveze. Dr. Tine Velikonja, dosežani predsednik organizacije, ki ostaja tudi v prihodnje, je v uvodnem govoru dejal, da državljanska vojna še ni končana oziroma da so Slovenci še zmeraj sprti med seboj.

Dr. Velikonja je med drugim dejal, da smo sredi volilnega boja, v katerem imajo posebno mesto letošnje majske proslave. Zlasti vojaška parada bo po njegovem mnenju poniževanje vseh tistih, ki so se uprli. „Domobranska vojska bo s svojo odsotnostjo kričala do neba, saj pol stoletja trohni po breznih Kočevskega Roga in jaških hrasniških rudnikov, obenem pa bo ponovno žaljena in teptana v prah,“ je dejal ter izrazil upanje, da med političnimi veljaki, ki se bodo kazali na odru, ne bo zastopnikov strank slovenske pomladi in predstavnikov Cerkev. Teh se po njegovem sploh ne bojijo, saj so bile razdrobljene in sprte druga z drugo, nevarnost pa še zmeraj predstavlja Cerkev, saj jim je s svojo avtoriteto kljubovala petdeset let. Izpred oltarja bo treba jasno povedati, da ljudi, ki so pomagali vzdrževati totalitarni režim in si pri tem mazali roke, ne bomo volili, je še dejal dr. Velikonja, ki je svoj nastop končal s kritiko strank slovenske pomladi, predvsem krščanskih demokratov, ki da so v vladi nepogrešljivi, vseeno pa se nočejo izpostavljati. Zatrjevali naj bi namreč, da bi resnejše potegovanje za pravice premagancev v državljanski vojni ogrozilo njihov obstoj in ogrozilo njihov uspeh na volitvah.

Ker je jasno, da bodo državljansko vojno lahko končale samo izvorno demokratične sile, če bodo pridobile večino v državnem zboru, predlagajo, da se v ta

namen začne organizirati demokratični blok.

Predlagajo, naj SKD zapusti levo koalicijo oziroma duhovno in politično reorganizacijo te stranke. Poleg tega so za to, da SKD in SLS skleneta sporazum o postopnem zblizevanju, ki naj bi se končalo z organizacijsko in programsko združitvijo oziroma oblikovanjem velike desnosredinske stranke. Tako bi zastavili nevarno razhajanje krščanskega dela demokratičnega bloka. Tretji korak bi bil sporazum nove stranke s socialdemokrati na levi in narodnimi demokrati na desni o ustanovitvi velikega koalicijskega političnega bloka, ki bi na prihodnjih volitvah imel možnost večinske zmage.

Po mnenju Nove slovenske zaveze je to edina možnost, da se konča državljanska vojna in da sprejmemo odločilne dokumente za novo pravno državo. Levica namreč z močjo, ki jo ima, tako mislijo, prepreči vsakršen poskus, da bi organizirali vsesplošne razprave o slovenski preteklosti ter tako razrešili vprašanje državljanske vojne.

Glavni urednik revije Nova slovenska zaveza Justin Stanovnik pa je udeležencem zbora dejal, da se je levica odločila, da za petdesetletnico uveljavi svoje gledanje na drugo svetovno vojno in slovensko zgodovino. Zdaj naj bi postalo jasno, da je šlo za osvobodilni boj in da revolucije ni bilo.

Glavna ovira na poti do sprave je po mnenju članov Nove slovenske zaveze dejstvo, da nova oblast ni obsodila nasilnega prevzema oblasti, ki so ga med in po vojni izvedli komunisti.

Vladimir Vodusek
„Delo“, 13. marca 95

Posredoval Vinko Levstik

Zgodilo se je v Sloveniji

Po predlogu finančnega ministra naj bi delež za kulturo v državnem proračunu padel na 2,14%, kar je enako letu 1991.

Za Delo Stik je 747 telefonskih naročnikov iz vse Slovenije 20. marca odgovarjalo na vprašanja povezana s proračunom in izdatki države.

Skoraj dvema tretjinama vprašanih se zdi, da je slovenska država razsipna, 41,1% odstotka vprašanih meni, da najbolj negospodarsko trošijo denar parlament in poslanci. Polovica vprašanih meni, da ministrstvo za notranje zadeve ne potrebuje novih prostorov, slaba polovica meni, da ni prav, da ministrstvo za obrambo kupuje nova letala in helikoptere, prav toliko pa jih tudi meni, da vlada ne potrebuje novega letala za uradna potovanja v tujino. Slaba tretjina vprašanih meni, da bi morala vlada najbolj varčevati pri poravnavanju krivic iz preteklosti, nekaj odstotkov manj pa jih meni, da na obrambnem področju, največ vprašanih meni, da bi proračun moral izdatke podpreti šolstvo in zdravstvo. Na vprašanje, ali se vam zdi, da je slovenska država dražja, kot so pričakovali pred osamosvojitvijo, je pritrdilno odgovorilo 64,4% vprašanih.

Avtorica komentarja v Slovincu 18. marca Vida Kocjan meni, da je odločitev sodnikov ustavnega sodišča v zvezi z Agencijo za plačilni promet pokazala, da se slovenski politični vrhovi ne ozirajo na

pravno državo in da jim ta postaja zadnja skrb. Pri veliki zmagi, ki so jo te dni doživel direktorica nekdanje SDK, njeni sodelavci in predvsem opozicijski poslanci, morda lahko upamo, da nam bo uspelo pravilno olastniti vsaj del ostalega družbenega premoženja. To pa najverjetneje pomeni, da si del vladajoče strukture le ne bo prigrabil vsega nekdanj „skupnega in našega“ in slovenskim državljanom ostaja žarek upanja, da se bodo postavila izhodišča, ki nas bodo popeljala v pravno državo, piše komentatorica Slovenca.

Peter Jančič v sobotnem Večeru iz Maribora pa ugotavlja, da z odločitvami, ki so ostra kritika politične prakse Drnovškove koalicije oziroma filozofije popolnega podrejanja čim večjega števila najpomembnejših nadzornih in drugih institucij, ustavno sodišče razblinja iluzijo, da so vladarji z izvolitvijo postali bogovi, ki lahko počnejo vse, kar se jim zljubi. Dosežki dosedanje politike so porazni in po meri vladajoče koalicije ustanovljeno računsko sodišče ne deluje in je država trenutno brez nadzora javnih financ. Komentator omenja, da so se na opozorila ustavnega sodišča iz LDS odslej odzivali predvsem z ugovori, da je ustavno sodišče politično pristransko. A tako „pristranski“ bodo postali tudi navadni državljani, saj se vsaka neomejena vladavina konča v sistemu, kjer ni človekovih pravic ne demokracije ne napredka in nobene zgodbe o uspehu.

Je bil oglejski sporazum boljši?

Sredi monetarnega viharja, ki je spravil v nove težave dolar in liro (v veliko zadovoljstvo ameriških in italijanskih izvoznikov) in dvignil marko na raven zlate rezerve, in kljub notranjepolitičnim napetostim ob glasovanju varčevalnih ukrepov Dinijeve vlade, je Rim uveljavil nerodnosti s Slovenijo in umaknil svoj veto v Bruslju. Vodilne države Evropske zveze so skupaj z Washingtonom že nekaj časa pritiskale na Rim, da umakne svoje zadržke do Ljubljane, da bi Zveza lahko premaknila svoje vplivnostne meje proti Vzhodu in še zlasti na Balkan. Prav tako so izvajali pritisk tudi na Ljubljano, naj bi omogočila italijanski diplomaciji, da reši svoj ugled. To je šlo zdaj mimo neboleče ob tehnični vladi v Rimu in ob nastopanju novega zunanje ministra v Ljubljani. V skupni izjavi — na dan, ko je padel italijanski veto — pa sta Agnelli-jeva in Thaler povedala tako malo novega, da se je vsakdo moral vprašati, kje je tu premik. Premika ni. V vsebinskem pogledu je sedanji dogovor za Slovenijo morda še slabši kot je bil osnutek oglejskega dokumenta. Tisti je namreč vsaj omenjal slovensko manjšino v Italiji, da ji je pač treba nekaj zagotoviti. Na sedanji ravni razgovorov pa Ljubljana in Rim do manjšine nista niti prišla. Italiji se je posrečilo nekako vključiti v zadevo tudi Evropsko zvezo, ker je ta priznala Rimu pravico, da prekine približevanje Slovenije Evropi v nadaljevanju postopka. Vračanje nepremičnin je tudi predvideno in prav tako tudi sprememba

ustave. V bistvu nič novega v primerjavi z Oglejem, kjer si je Peterle zaslužil obtožbo, da prodaja slovensko zemljo. Dobili smo torej potrdilo, da je bil Oglej le preteza za obračunavanje s Krščanskimi demokrati.

Rekli bi lahko, da se je vse odvijalo v težnji po čimmanj boleči ugoditvi spora, ki ga ni bilo in ki ga ni nihče želel večati razen desnice: italijanske, ki si s tem pridobiva privržence med nacionalisti, in slovenske, ki s svojim nacionalizmom dela usluge bivšim komunistom.

Na pa še vedno ni jasno, ali si Ljubljana zares želi v Evropo. V političnih krogih ni glede tega pravega soglasja: en del bivših komunistov je ureditev spora z Italijo iskreno iskal in je hvalil tudi oglejski dogovor; drugi del pa je skupaj z nekaterimi poslovneži sabotiral zadevo.

Kako se bo zadeva razpletla, pa še ni gotovo. Zdaj se bodo šele začela pogajanja za pridruženo članstvo, za pravi pristop pa bo treba počakati do konca desetletja ali še dlje. Kaj bo Slovenija s pristopom k Zvezi dobila in kaj izgubila, pa je vprašanje, ki ga bo treba razčistiti. Gotovo je, da ne bo vse zlato in da nekaterim prednostim stojijo ob strani tudi neprijetne obveznosti, ki so zlasti nerodne in celo nevarne za manjše države. Vendar pa nekatera jamstva pretehtajo vse senčne strani: dovolj je že to, da bi članstvo v Evropi pomenilo dokončno odcepitev od Balkana, kar gotovo ni malo.

- S
„Katoliški glas“, št. 10

POGOVOR Z LOJZETOM PETERLETOM, PREDSEDNIKOM SKD „Peterletu ne bomo dovolili“

(Nadaljevanje in konec)

samo iz nepoznavanja razmer na tem območju.

Zdaj pa bi se malo ozrla na slovensko prizorišče. SKD je tipična predstavnica evropsko usmerjene stranke. Kako to, da se je odrekla mestu zunanje ministra, ko pa lahko prav na tem mestu oblikuje evropsko naravnost slovenske zunanje politike?

Dejal bi dvoje. Odstopil sem iz načelnih, moralno-političnih razlogov, ker nas je partnerska stranka postavila ob zid. Mislim, da je bil moj odgovor s tega stališča pravilen in ga je stranka tudi podprla. Hkrati pa bi dejal naslednje: sam bi zelo težko vodil politiko v razmerah, ko bi imel proti sebi — tako glede Italije kot Hrvaške — ljudi, ki so uporabljali tudi provokacije. In tu je šlo za ljudi, s katerimi bi morali voditi enotno politiko. V takih okoliščinah je bilo po sorazmerno uspešnih dosežkih težko računati, da bi se lahko kaj doseglo. Slišal sem, da so nekje rekli: „Peterletu ne bomo pustili.“ Prepričan sem, da bi se kasneje zgodilo kaj drugega in bi me prisilili, da bi zadeve moral zaostri in kasneje tudi odstopiti.

Pomeni to, da SKD ni bila zelena v vodstvu tega ministrstva?

Zdi se mi, da res ni bilo zaželeno, da bi v tem ministrstvu imela

naša stranka preveč uspeha. V Evropi so me poznali že od prej, in sicer kot predsednika slovenske vlade in podpredsednika Evropske zveze krščanskih demokracij. Prav tako imam veliko stikov s krščanskodemokratskimi evropskimi strankami ter liberalnimi politikami, ki pa so v Evropi drugače povezani s krščansko demokracijo, kot je to primer v Sloveniji. Torej sem imel zelo dobro podlago za vodenje državne zunanje politike, saj so me v tujini sprejemali kot človeka novih časov.

Ko opazujemo vašo pogojanja v koaliciji, me zanima, ali so vedno povezana s slovenskimi državnimi interesi ali pa kdaj sledite tudi nekaterim strankinim, torej ožjim interesom?

Vedno trdim, da karkoli koristi državi, mora — vsaj dolgoročno — koristiti tudi stranki. Zanimivo pa je, da mi številni politični prijatelji, zlasti v razvitih demokracijah na Zahodu, svetujejo, naj v okoliščinah, kakršne so v Sloveniji, naša stranka iz koalicije izstopi. To je zanimivo predvsem zato, ker je doma — tudi v stranki sami — več glasov za to, da v koaliciji vztrajamo. Mi smo vedno sledili državnostvornim interesom in to je tudi stabiliziralo slovensko politično prizorišče. Po odhodu socialdemokratov smo v tej koaliciji edina stranka, ki v njej nastopa kot novonastala stranka ter tako opravlja tudi nadzorno funkcijo. Če se mi izstopimo, bo vse prepuščeno starim političnim silam; to pa bi bilo za Slovenijo zelo slabo.

Kam nas vodijo slovenski politiki? Ali boste, če boste menili, da vlada ne dela tistega, za kar se zavzemamo v svoji zunanje-politični usmeritvi, iz koalicije izstopili?

Kot je znano, mi nismo podpisali aneksa h koalicijski pogodbi, ker hočemo, da se dogovorimo tudi o programskih zadevah, začeni z zunanjo politiko, saj pri vsakršni politiki ne bomo sodelovali. Dobili smo zagotovila, da zunanje politike ne želijo menjati ter da jih ne zanima nikakršno razmišljanje o restavriranju nekdanje skupne države. Ta zagotovila smo dobili, zdaj pa potrebujemo tudi dokaze, da to v konkretnih političnih oblikah res drži. Tu pa za

Ob Janševi knjigi

Slovenski knjižni trg je v teh dneh preplavila zelo lepo oblikovana knjiga, katere natis že govori o tem, da bo postala uspešnica. Naslov knjige je OKOPI, napisal pa jo je znani slovenski politik, sedaj odžagani in torej že bivši obrambni minister Republike Slovenije Janez Janša.

Janša je s svojo knjigo prišel na dan pri Mladinski založbi v prvem natisu v 15 tisoč izvodih ravno pred občinskimi volitvami v Sloveniji in to je samo še en razlog več, da se bodo nekateri nanj še bolj jezili, kot so se do sedaj. V teh dneh pa pričakujemo še knjigo dr. Brejca, ki je bil za časa Janševega ministrskega dela postavljen na mesto šefa notranje policije z nalogo, da očisti to policijo slabega glasu nekdanje Udbe. Njegova knjiga bo nosila naslov „Vmesni čas“ in bo gotovo tudi prava bomba, saj je znano, da so tudi Brejca odžagali,

zdaj dokazov ne vidimo. Če dokazov o tem ne bo in če se ne bo dalo dogovoriti za nadaljevanje prejšnje politike, nas v taki vladi ne bo zraven. Mi ne želimo, da se samo menjajo stolčki, ampak nas zanima tudi to, kaj bo vlada delala. Zahtevali smo samo urejene razmere; toda mesec dni po pripravi aneksa se še vedno nismo uskladili. Ne želimo delati pod časovnim pritiskom zaradi proračuna. Mimogrede tudi to: dejstvo, da slovenski proračun verjetno ne bo sprejet niti do junija, kaže na veliko pomanjkanje dinamike pri delu vlade ter na nekakšne politične igre, ki so predvsem uperjene proti nam ter proti gospodarskim ministrstvom, ki jih vodijo ljudje iz naše stranke. Nekateri javni razpisi ne bodo mogli biti objavljeni, to pa pomeni, da bodo trpele investicije. S tem pa bo slabela podlaga, na kateri bi morali postaviti trdno gospodarstvo.

Torej pravite, če se stvari ne bodo gibale v pravi smeri tudi na drugih področjih, lahko temu sledi vaš izstop iz koalicije?

Temu lahko sledu tudi izstop, ker ne želimo le asistirati pri kakršni koli politiki, saj jo želimo sooblikovati. Zdaj, ko parlament ne bo zasedal, imamo štirinajst dni časa, da vse te zadeve postavimo na prave temelje ter jih formaliziramo in medsebojno razmerja ustrezno uredimo.

Ko ste bili še zunanji minister, je letelo veliko pripomb na račun vaše kadrovske politike. Po vašem odhodu z ministrstva za zunanje zadeve pa je spet slišati kritike na račun te kadrovske politike, saj nekateri zdaj očitajo, res da bolj potihoma, da je bila preveč strankarsko obarvana. Je bilo res tako? Ali je prišlo po vašem odhodu do kakšnih pritiskov zoper ljudi, ki ste jih v MZZ pripeljali vi?

Očitke o strankarstvu se stalno ponavlja, vendar nima nobene podlage. V demokraciji so v tej službi lahko ljudje, ki pripadajo različnim strankam, kar v starem sistemu praktično ni bilo mogoče, saj so na vseh pomembnejših položajih bili ljudje, ki so pripadali eni stranki. Jaz nisem nikogar preverjal glede strankarske pripadnosti in so se zadeve odvijale v skladu s predpisi, pa tudi nihče ni izgubil službe. Opravil sem nekatere spremembe, za katere sem imel pooblastila. Zoper svoje postopke nisem dobil nobene formalne pritožbe. Me pa zelo zanima, kako se bodo zadeve v tem ministrstvu odvijale odslej, ko je mesto zasedel nov minister. Nekaj časa so nekatere moje odločitve v zvezi z ljudmi, ki so člani naše stanke, zadrževali, vendar se je kasneje to uredilo. Ne vem, da bi zdaj šlo za kakšne posebne pritiske na ljudi, ki so nastopili službovanje v času mojega ministrovanja; mi pravijo, da so zdaj razmere vseeno nekoliko drugačne.

in to vedno isti ljudje. Gre za ljudi, ki jih Janša v svoji knjigi imenuje „neimenovana Organizacija“, katere začetke vidi v šolanju na zloglasni politični akademiji Džeržinskoga v Moskvi, kjer se je šolal Mitja Ribičič, ki je vzgojil Matijo Mačka in današnjega slovenskega predsednika Milana Kučana, ob katerem je politično rasel tudi Janez Drnovšek, bivši jugoslovanski predsednik in sedanji predsednik vlade.

Že uvod knjige jasno pove, o čem Janša hoče pisati, predvsem o ljudeh, ki sedaj v slovenskem političnem vrhu držijo vse niti v svojih rokah in jih Janša nemalokrat označuje kar z besedo „naši“. Po tisti znani socialistični-realistični logiki, „da ni važno kdo in kaj nekdo je, važno je predvsem to, da je naš.“

Janševe teze v knjigi so lepo napisane, odpirajo pa vprašanja sedanje slovenske politike, na katera vidni politični predstavniki Slovenije ne dajo, nočejo dati, ali pa ne morejo dati iskrenih, poštenih odgovorov. Tako je zanimivo vprašanje, ki ga Janša vedno postavlja Kučanu: od kod je vzel denar za svojo bogato politično kampanjo pred volitvami leta 1992, zakaj sta on in Drnovšek lahko kupila državna luksuzna stanovanja — hiše za slabo desetino stvarne vrednosti teh nepremičnin in še in še. V svojem delu imenuje te akterje po njihovih imenih in se ne skriva za parolo „Vrzi kamen in skrij roko!“ V tem vidim tudi glavno odliko knjige, naloga političnih izvedencev pa je, da iz knjige izbrskajo Janševe resnice.

Da je knjiga napisana iskreno in z zelo dobrimi podatki, pričča tudi dejstvo, da v njej Janša govori o lastnih napakah in vzrokih, ki so pripeljali do tega, da je Demos razpadel. Knjiga je opremljena z velikimi fotografijami, na katerih se vidijo vsi „naši“, je dejansko dober dokument o bivši partijski garnituri iz Slovenije, ki sedaj še naprej vlada Slovincem, seveda v drugih strankah, ki pa so vse v vladni koaliciji. Iz knjige izvemo veliko stvari, tudi tace, ki jih raje ni. Priča pa o tem, kako krhka je ta nedemokracija v Sloveniji, kjer lahko nekdo rabi svoja javna občila in velikanske vsote denarja za prepričevanje ljudi pred volitvami, drugi pa tega sredstva nimajo in tudi denarja ne. Janševi Okopi nam predstavijo tudi bivšega zasliševalca jetnic in duhovnikov, oznovca in danes zelo uglednega izvedenca za slovensko katoliško Cerkev prof. dr. Zdenka Roterja v vlogi šefa štaba, ki je poskrbel, da je bil Kučan demokratično izvoljen za predsednika Slovenije.

Knjiga bo seveda ujezila Janševe politične nasprotnike, povedala nam bo, katere so tiste zvijače, s katerimi se obdržiš na konju, ki vedno zmaguje (Drnovšek) in nam pokazala, kako daleč je še Slovenija od zametkov prave demokracije. Osebnost pa sem prepričan, da knjiga kakih večjih posledic v politični areni slovenskega življenja ne bo imela, kot ni imela do sedaj še nobena knjiga na Slovenskem večjega vpliva na politične premike.

Okopi so samo pričevanje časa in dokument o tem, kako se je v Sloveniji „veliko spremenilo“, saj je vsakomur jasno kot beli dan, da ima bivša nomenklatura dejansko še vedno vse v svojih rokah, od tajne policije, ki je slabo „premalana“ Udba pa tja do gospodarstva in direktorjev vseh podjetij. Da o divjem lastninjenju in aroganci oblasti niti ne govorimo! Človeka ob branju knjige prime bes in žalost obenem.

Vsemo pa piscu, četudi smo njegovi politični nasprotniki ali pa to nismo, ne moremo očitati, da nima velike ljubezni do slovenskega naroda in do slovenske države, kot tudi ne majhnega političnega znanja.

Naše učiteljice v Sloveniji

BELA KRAJINA

V lepem, sončnem, zimskem popoldnevu smo se odpeljale z avtobusom proti Beli Krajini.

Bela Krajina leži jugovzhodno od Ljubljane. To je kraški svet, poln majhnih vzpetin in gričkov, med katerimi se skrivajo globoko v dolinah vrtače. Tudi je znan po brezovih gozdovih in vinski trti. Med gozdovi so „stelniki“ — to so jase pokrite s praproto. Njen sedanji relief je rezultat mlajših in novejših tektonskih premikov in akumulacije. Površje Bele Krajine pa je s svojo erozivno močjo preoblikovala tudi reka Kolpa, zato so ponekod nastali kraški pojavi, drugod pa tudi čudoviti podzemski kraški svet.

Medtem ko je še na Dolenjskem ležal sneg, se je zemlja v Beli Krajini že pripravljala na pomlad: počiščen svet, zorane njive, že pripravljene za posej.

Pot se je vila mimo Črmošnjic, Mešarije, Težke vode do Suhorja. Važen kraj z lepo cerkvijo. Tu živijo potomci Uskokov — obrambne vojske proti Turkom, večinoma grško-katoliške vere. Cesta je zavila na levo stran in kmalu smo prišle do glavnega mesta — Metlike. Metlika je kmetijskega značaja. Na jugu mesta je komenda. Dvornadstropna stavba, sedež nekdanjega viteškega nemškega reda. Zraven stoji župnijska cerkev, v kateri je bil za kaplana škof Friderik Baraga.

Sredi Metlike je grad, v katerem je muzej. Razdeljen je po sobah. Prva kaže zunanjo podobo te dežele, druga pa arheološko zbirko. Najstarejši predmeti so iz mlajše kamene dobe. Bolj živo ostane v spominu kultura „žarnih grobišč“ — bronasta doba, od osmega do trinajstega stoletja pred Kristusom. Iz te kulture je značilno, da so svoje umrle sežigali in ostanke dajali v žare, vse skupaj pa zakopali v urejena grobišča. Kulturo žarnih grobišč so uničili Iliri, ki so se naseljevali od petega do osmega stoletja pred Kristusom.

Ob koncu drugega stoletja pa so našli od Rimljanov prinesenega boga Mitra. Original se nahaja pred vasjo Rožanec, vklesan v živo skalo, odlitek tega pa imajo v muzeju. Okoli leta tisoč dvesto po Kristusu pa začno „Višjegorski gospodje“ tu naseljevati Slovence. Preje pa je to področje pripadalo Hrvaški.

V štirinajstem stoletju sta že poznani

mesti Metlika in Črnomelj, ki sta še danes edini večji belokranjski mesti.

Za časa turškega obdobja sta bili ti mesti večkrat požgani, zato sta začeli zaostajati za „Kranjsko deželo“. V devetnajstem stoletju pa sta se skušali spet približati Kranjski. 1850. leta so ustanovili mestno godbo in čitalnico in leta 1869 je Josip Savinšek ustanovil prvo požarno obrambo. Leta 1914 pa je stekla železnica do Črnomlja.

To sta kraja slovenskih umetnikov. Znan je kipar Gangel, ki je izklesal Valvazorjev in Vodnikov spomenik ter relief nad vodom v opero. Vavpotič - portretist, Božidar Jakac - slikar, v Vinici pa je bil rojen pesnik Oton Zupančič.

Nato nas je avtobus odpeljal do Adlešičev. Ker je to kamnit svet, se ljudje bavijo še z drugim poklicem na primer čebelarstvom.

Gospodar-„gazda“ Adlešič nam je razložil potek prodobivanja medu, kaj je cvetni prah in propolis ali zadelavina, uporaba tega v zdravilstvu in nevarnosti, ki pretijo čebelam (čebelna uš). Nazdravile smo s pristno medico in jedle doma spečeni kruh.

Po nekaj ovinkih pa smo že prišle na Cvetkovičevo domačijo. Tu smo si ogledale belokranjske vezenine in izdelovanje domačega platna. To nam je gospodinja pokazala tudi na statvah. Ogledale smo si razstavo in muzej: poročne obleke, stkane in vezene doma, razne prte in prtice ter barvaste pirhe.

V eni izmed sob te domačije se je oglašala na klavirju nežna glasba Gounodove „Ave Marija“, katero je z vsem občutkom odpela Terezka Prijatelj Žnidarjeva.

Škoda, da smo se v Črnomelj pripeljale že skoro v mraku. To je večje mesto kot Metlika. Bolj industrijsko, znano po rudniku premoga, ki pa danes ne obratuje več. Leži ne daleč od reke Kolpe. Ima tri mostove, po sredi mesta pa teče reka Lahinja. Znano je po gradovih, lepo urejenih cerkvah in ima lepe izletne točke. Ob obronkih ceste, ki pelje na pokopališče, pa so že dvigali glavice zvončki, trobentice in telohi.

Nazaj pa smo se vrstile južno od Gorjancev mimo Mirne gore v Dolenjske Toplice.

Marjeta in Tatjana Stariha

Učiteljice skupaj z državnim sekretarjem za Slovence po svetu dr. Vencljem (zadaj) in njegovo ženo (druga od desne).

Povezanost partije in sodstva

Nekdanji javni tožilec in kasnejši sodnik Ciril Ahlin je 9. maja na pričanju pred parlamentarno preiskovalno komisijo o povojnih pravno-dvornljivih sodnih procesih jasno ponazoril soodvisnost med institucijami takratne države, torej prepletanost med sodišči, javnim tožilstvom, policijo in vrhom partije.

Ciril Ahlin je bil od leta 1948 do sredine šestdesetih let v javnem tožilstvu, kasneje pa je bil sodnik na različnih sodiščih. Na pričanju je zelo jasno predstavil sistem odvisnosti tožilstva od policije in političnih navodil ter opisal takrat prevladujoče ozračje v pravosodju, ki ga je obvladoval predvsem strah na eni in izrazito karieristično gledanje velikega števila uslužbencev na drugi strani. Predsednik preiskovalne komisije Jože Pučnik je Ahlinu predočil

obtožnico, ki jo je oktobra leta 1959 kot okrajni tožilec sestavil proti skupini duhovnikov. Pričevalec je vsebino, ki je temeljila na verbalnem deliktu, pojasnil s takrat veljavnim navodilom političnih oblasti, da se duhovščini prepriča kakršno koli opredeljevanje do politike.

V skladu s tem navodilom je bilo treba tako delovanje duhovnikov zunaj Cerkve prepričati in imeti za kaznivo dejanje.

Pred preiskovalno komisijo državnega zbora je pričala tajnica tako imenovanega sodišča za narodno čast v letu 1945 dr. Darinka Čobal. Predstavila je predvsem delo sodišča narodne časti, ki je od 1. julija 1945 do jeseni istega leta zaradi „nečastnega“ ravnanja med okupacijo obsodilo na družbeno koristno delo več kulturnikov in gospodarstvenikov.

Kot tajnica sodnega senata je sodelovala pri t. i. kulturnem procesu, na katerem je povojna oblast sodila ustvarjalcem, ki se med vojno niso držali zapovedanega kulturnega molka. Iz tistega časa se je spomnila ostrega tožilčevega nastopa, ni pa se spomnila višine doloženih kazni. Med drugim je povedala, da se je tožilec že pred procesom zavzel za ostre kazni in da je bilo vsako takratno sojenje, tudi proces proti gospodarstvenikom in tisti v Logatcu, zaradi naglice slabo pripravljeno. Sama je imela občutek, da je igralo pomembno vlogo tudi „osebno sovraštvo“ do obtožencev. V dokaz pritiska, ki so mu bili takrat podvrženi predstavniki pravosodja, je Čobalova navedla primer samomora javnega tožilca Marka Dostala.

Slovenski dolgovi

Minister za finance Gaspari in guverner Banke Slovenije France Arhar sta se vrnila iz ZDA, kjer sta se pogovarjala s predstavniki mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke ter z vodstvom Chemical Bank, ki predseduje konzorciju komercialnih bank. Konzorcij komercialnih bank je ob pariškem klubu edina skupina upnic nekdanje SFRJ, s katero Slovenija nima ločenega sporazuma. Skupni dolg nekdanje SFRJ do konzorcija je 4,2 milijarde dolarjev, za 3,1 milijarde dolarjev so znani končni porabniki, drugi del pa je t. i. nealocirani dolg, za katerega ni znano, kdo ga je v resnici porabil. Slovenija je bila doslej pripravljena plačati 500 milijonov dolarjev dolga, konzorcij pa je zahteval plačilo dvakrat večjega zneska. „To niso bila pogajanja,“ je dejal minister Gaspari, „ampak prvi korak k možnemu dogovoru s predstavniki konzorcija komercialnih bank“. Tako britanski finančni minister, s katerim se je minister Gaspari pogovarjal, kot tudi na ameriškem finančnem ministrstvu in na sedežu Chemical Bank so dali vedeti, da bi ločen dogovor Slovenije s konzorcijem podprli.

Mogoče vas bo zanimalo...

— da je na škofovski sinodi v Rinu neki jezuitski škof iz Konga predlagal, naj bi tudi ženske lahko postale kardinali...

— da je novembra začel z oddajami v Šentvidu pri Ljubljani Radio Ognjišče...

— da bodo agenti ameriške obveščevalne službe CIA, ki so po veri katoličani, imeli svojega kaplana...

Mladika, Trst, št. 9/10 1994

Pred odločilnimi dogodki na Balkanu

Skoro vse svetovne družbe so edine, da je diplomatski sporazum med Srbi, Muslimani in Hrvatimi po kršenju štirimesečnega premirja že skoro nemogoč. Napovedujejo množični izbruh vojne v Bosni med zgodovinsko sprtima narodoma. Izgleda, da so se vsi odločili rešiti delitev ozemelj na bojiščih. Hrvaška muslimanska federacija v Bosni je dejansko le želja nekaterih politikov. Hrvati v Hercegovini v temelju odklanjajo večetnično bosansko državo in so pripravljene le na priključitev k hrvaški samostojni državi, prav tako bosanski Srbi za priključitev k Srbiji in Črni gori.

Položaj je zaostri odlok hrvaške vlade, ki do sedaj še ni pooblastila, bolje podaljšala prisotnost varnostnih čet ZN na Hrvaškem. Te so do sedaj preprečevale boje med krajinskimi Srbi, Muslimani in Hrvatimi. Mandat bo potekel 31. marca. Optimisti pričakujejo, da bo Tudman to odločitev spremenil.

Kočljivo vprašanje so pred tednom v Key West (Florida) obravnavali za zaprtimi vrati vojni ministri ZDA, Nemčije, Francije

in Anglije. Razgovor se je zaključil z odločitvijo poslati na Balkan 40.000 vojakov NATO. Ti naj bi v prvi vrsti služili umiku varstvenih čet na Hrvaškem in v Bosni.

Balkansko vprašanje prehaja že dalj časa v kočljive razlike med ZDA, Nemčijo, Francijo in Anglijo. Kongres ZDA pritiska že dalj časa na predsednika B. Clintona, da ukine zaplembo orožja Muslimanom. Ti bi orožje lahko dobivali le preko Hrvaške. Kot Srbi preko Romunije iz Rusije.

Politične razlike med ES in ZDA se ostrujejo v taki meri, da že ogrožajo sporazum med evropskimi silami in ZDA. Nemški tisk ne vidi v novi Jugoslaviji jamstvo miru na Balkanu, nasprotno menijo nekateri francoski in angleški politiki.

Smo pred velikimi odločitvami. Bog daj, da bi srbski, hrvaški in muslimanski politiki prišli končno do spoznanja, da lahko zagotovijo mir na Balkanu le v sporazumu sami. To želi tudi slovenski narod.

